

ИЗДАВАЊЕ
УТОРНИКОМ
И
СУБОТОМ
ПРЕДНИШТВО И АДМИНИ-
СТРАЦИЈА Неговаца Бр. 7
ЦЕТИЊЕ

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

УРЕЂУЈЕ ОДБОР
РУКОПИСИ СЕ НЕ ВРАЋАЈУ
ТЕЛЕФОН УРЕДНИШТВА
БРОЈ 64
ПРЕТПЛАТА:
МЈЕСЕЧНО ЦР. 8—
ПОЈЕДИНИ БРОЈ ЦР. 1—

ЛИСТ ЗА НАЦИОНАЛНУ ПОЛИТИКУ, КЊИЖЕВНОСТ И ПРИВРЕДУ

Одушевљени пријем Њ. Е. Гувернера у Колашину

У одређени сат, последице врло угодне вожње, Њ. Е. Господин Гувернер стигао је са својом пратњом у Колашину. Огромна маса одушевљеног народа очекивала је Гувернера долазак. (Постројени добровољци Буршићевих одреда у савршеном поретку одали су оружјем почаст високом госту, који му је поздравно са „Помоз Бог, Јунаци!“)

При уласку у варош дочекали су Господина Гувернера г.г. представници колашкинских власти са г. Павлом Буршићем на челу.

По народном обичају, при уласку у варош, понудило је претједник спштење г. Насто Тошкових високом госту љубав и поштовање, а са врло топлим кратким говором. Затим је др. Тошковича Бјера Перушић понудио да се неколико бираних израза Господину Гувернеру чини свежег швијела.

Затим се Господин Гувернер с пратњом упутио према трибини, која је била подигнута на тргу, где је био постројен алипски батаљон, који је својим оружјем поздравно Њ. Е. Гувернера. Дуж објекта пута били су постројени са објиг страна националистички одреди, који су поздрављали Његовог Екселенцију.

Умукато се трг прекрио народом, који је у спонтаном и свечаном расположењу саслушао значајни говор г. Павла Буршића, прекрдајући искрено поједине изражаје ставове одушевљених поштомца и одобравањем. Починар је био трог и импониран. Расположење које је владало укупно било је очигледно искрено и срдечно, као да уопште није тим крајем ратни разори и да партизански недела, чији трговци срамотно живе, алипши, с непокићеним изразом тегобе срама, скупшћено опростите.

У Колашину су Њ. Е. Гувернера, „ираним изразама“, поздрављали г.г. Ђерал Благо Букановић, капетан Павле Буршић, бивши помоћник бана Лушан Влаховић, професор Борбе Јазаревић и срески командант Милан Јанковић. И на слушање и дирљиве говоре, који су од присутних попрањени изразама одобравања, Њ. Е. Гувернер је одговорно следећим речима:

Јуриос је моја врна мисао била шта да кажем колашкином народу. Ја ћу да доприваћам, а ви ћете увидети да моје мисли одговарају пошћеном и свечаном духу што овде нас влада.

Захваљујући најбољим за срдачни љубав што сте ми пружили и штоје зграе што су, у првом реду, г.г. кавези Буршић, Влаховић, Јазаревић. Бановић, изајали у својим говорима према Италији и жени лично, изјављују да су ми се њихове речи оидо дојмале.

Срећан сам што се данас налазим у Колашину, одакле се подигао пријекл профит комунизма и први кол националистичких формација, које су се славом овиле ојачајши пролетерске бригаде Моше Пијаде преко Буршићара под зајовљенишвом спљивних команданаца Буршића и Ловића, као и другим предвођама под зајовљенишвом Спанишића и Поговића.

сеицало нарочиће и љубавије важње, да би помогло савановишћу, тешико догођено комунастичком дрскошћу и верарскошћу. Повјерење у вас и у ово велико национално и хуманишарно дрело, није ми никада поманкло. Сигурно сам да ћете и убудуће остати вјерни и одани Италији, која од Црне Горе жели да створи један животињи и конститутивни организам. Остворене ране у срцу савановишћу Црне Горе биле су тешике и дубоке. Ми смо овде, као од првог дана наше окупације, да их излечимо помоћу ваше сарадње.

Ја мислим да сваки становник ове намену земље, савлађујући свој ватрени шовинизам и шовинизам, дојдећи дисциплини, сусредљајући национализам да би се могао повести правом сажуре Црне Горе, која има једну славу традицију, која мора да ускрене за своју будућу репу.

Црна Гора, и њена сраска сестра, моћи ће имати једну сјајну мисију, ако је буду заслужиле својим владама, у будућем уређењу Балканског полуострва. Мој рад штоје вршио по наредби Њ. В. Краља и Цара и по вјештама Дуеа уздиже се изнад узалудне борбе страначких амбиција, у којој се, можда, краје одности, у којој се се хитало данас, можда, упуштају будућу срећа ове земље. (Тај рад има циљ да у миру и реду пружим Црној Гори снаге, енергије и духа, да би могла економски оствари своје циљеве, да се савишеју раба, као земље здравља и јакости, а не болести и слабе, да би могла извршати свој велики и историјски задатак, поставши палаз на море своје Соба на Балкану. Народу Ослободне боре се са вјером у побједу да унашће аутохтонске властелице и да успоставе своје право рада и животиња у појединим животињим просторима и сви својим народи могају их домаћити у овој високој мисији, која ће, када буде остварена, пружити свима толико жељено социјалну правду).

Ваша су познати осјећаја који руководе мој рад, који је сав уперен искључиво благоштану и позитивну срећу ваших савановишћа. Овај се рад ослана и на сарадњу црногорских елемената, међу којима ми је драго споменути Ђенерала г. Букановића и његове војне сараднике и чланове Националног одбора.

Не смијете дозволити да вас којекаква лакава прилика са било којом стране Балканског полуострва или са ма којег краја свијета она долази, пошто један крвни крвак, да допчегне, могао би да допроручи недовољну сигурност и да укинути у један час све оно штоје се мучно саградио за добро Црне Горе.

Захваљујући свим силама за остворене осјећаје штоје овам притоком изражали. Не знам да ли су моје речи у сјебале да изразе све оно штоје осјећајем према вањем храбром народу, којег сам ја увидео у врло кршћичким моментима.

Моја је жеља да се ускоро доново одвије поврхаци. Али би штој приликом хитро конституишћу да су сви задаци поручени дојови реконструкције, стока униожена, воља влада и све ватре ране заљечене.

могају најскреније покуравају. Са овим повјерењем и овам сигурношћу ја честишам најбољу срећу храбрим елементима ваше заједнице и колашкином крају, првом упутишу проишћу комунизма.

Сви, дакле, на рад под вођашвом и Италијанских и црногорских властита, које доследне представља овде за цивилну страву нози срески начелник г. Душан Поговић, којег овде долазљам и који ће, свјесћан важних пошреб и своје одговорности, радиши боље него што за ваше добро, у сави-

шеној сарадњи са кав. г. Буршићем и са италијанским цивилним делегатом.

Гувернеров говор примљен је са пуним одобравањем и аплаузом. Последице тога прешло је у хотел, где је за Њ. Е. Гувернера и остале госте била постављена богата трпеза. Такође је прирђен обилан ручак и присутним италијанским војницима. Ручак је протекло у најбољем расположењу и одржао је вине здравца, иза чега је Њ. Е. Гувернер са својом пратњом, веома задовоља, пројудио пут за Берање.

Њемачке и италијанске трупе запосјеле су неокупирану француску ФИРЕРОВ ПРОГЛАС ФРАНЦУСКОМ НАРОДУ

Фирер је упутио француском народу следећи апел:

Французи, официри и војници француских оружаних снага! 3 септембра 1939. године, објавила је британска влада Њемачкој рат без икаквог повода, и потстрекривања рата успело је у то доба да натерају француску владу онога времена да објави Њемачкој рат. Ова чињеница значила је за Њемачку несхватљиву провокацију. Њемачка влада није имала никаквих ревалдација, и није јој ништа тражила од Француске. Она није упутила француској никакве захтјева који би могао повриједити њено самовоље. Њемачки народ, који је морао да сачува своје синове одупре нападу, није прожет осјећајима мржње према Француској. И појед те чињенице рат је пачуо и заао муне и патње огромне броју породица у обиде земље. Последице слома француско-енгелског фронта, до којег је дошло бјегствоу Енглеза, из Ленкеа, упутила је Француска Њемачкој молбу за примирје. Њемачка није ни једног часа презала да заључи овај уговор примирја, не постављајући захтјева који би могли повриједити част француске војске. Међутим морао сам да подумам превентивне мере, како би се избјегло да лондонски агенти, ради интереса британских називача рата, поново пребаце ову борбу на континент. Њемачка неће да понижаву Француску или да ризици француско колонијално царство. Обратно — није Њемачке је да се у будућности дође до разумног мира у атмосфери узајамних интереса у Европи. Од тог речења су Енглеца, а доцније и Америка покушавале да се изврше поново на француском тлу, како би настали непријатељства на страниј немали, као што је то у њиховом интересу. Они покушају су поново подузети против хотонија Француску у Западној и Сјеверној Африци. Бора је овде лакаша, будући да се води против слабе посаде. Отприје 24 сата савнала је ъемачка влада да слидећи напад треба да буде вперен против Корике и јужне обале Француске. Предвиђајући ово, одлучио сам да издам наређење ъемачкој војсци да запосједне тачке предвиђене за англоамерикано искрцавање, прелазећи преко незапосједнотог француског територија. Оне немину намеру да владају над француским терито-

ријем; једини изаатак ми је да одбију, у сарадњи са савезничким снагама, англоамериканци покушаји искрцавања. Маршал Петен и његова влада су данас као и у прошлости потпуно слободни да се посвете својој дужности. Не супроставља се ништа остварењу њихове жеље, то јест да се премјесте у Версај да оданде управљају Француском.

Њемачке трупе добиле су наређење да својим понашањем што је могуће мање буду на терету француском народу. Али нека народ не заборава да је 1939. године, услед понашања ъемске владе, ъемачки народ турнут у рат, који је стотинама хиљада погинуо коштао мужа и опрорних жртава. Њемачка влада и њени војници желе не само да штите припаднике француских оружаних снага, него и напад свега и да помогну и заштите афричке посаде европских народа против сваког напасаоког и отимачког чина у будућности. Само тамо где би слијели францаизам и акција енглеских агената супроставили отпор нашим формација борних кола, ријешило би се питање оружјем. Са друге стране је истина да многобројни Французи осјећају жељу да се ослободе окупације. Али нека они буду потпуно умијењени у то да би и ъемачки војник често претпостављао да живи и ради код своје куће, крај своје жене, и своје дјеце, или у родитељском дому. Стога, што је рије до Берања, моћ која већ преко 300 година, изабавила државу против друге, и која је опустошала саму Француску, уколико ће преје бити услимљене жеље запосједнотог француског народа и ъемачких окупаторских војника. Сва поблажа питања, која би настала, биће уређена и ријешена споразумом са француским властима.

Adolf Hitler

Напог француске владе бродовима да се скупине сјибета у Медитеранске и Ионизманске дуне

Француски радио објавио је позив официрима и посадама француских трговачких бродова који се налазе на пучини Средоземног Мора, напуштајући да се сјибета убу у којој француску лuku на Среоземном Море или на Корцици.

ВАЖНО САОПШТЕЊЕ

Према међународном споразуму потписаном у Берлину 22 јула 1942 године Банци д Италија, филијала на Цетињу, стављено је у дужност да прикупи, најкаже до 22 т. мј. за рачун Министарства финансија, све државне и од државе гарантоване хартије од вредности, које су у своје вријеме депоноване код новчаних завода, пореских управа или царинарница, а према Дучевом прогласу од 6 октобра 1941 год.

Како гореизначени рок за предају не може бити продужен, позивају се сви новчани заводи, пореске управе и царинарнице да примљене хартије од вредности предају Банци д Италија, филијали на Цетињу најкасније до 22 о. мј.

Скренуће се пажња, да сва правна и физичка лица, која су на дан 1-XII-1941 године била са сједиштем или настанали на територији наследилих држава бивше Краљевине Југославије (Србија, Хрватска, Босна и Херцеговина, Бугарска и т.д.) која поседују горенаведене хартије од вредности, а које се хартије од вредности налазе на територији Гувернерства Црне Горе, могу захтијевати да ове буду пренесене на подручје наследилих држава којој сопственик припада. Према томе, потребно је да заинтересовани поднесу благовремено молбу за пренос хартија од вредности Банци д Италија, филијали на Цетињу као и уверење из кога треба да се види где је било сједиште молиоца на дан 1-XII-1941 г.

С друге стране, сва правна и физичка лица, која су на дан 1-XII-1941 била са сједиштем или настанали на територији Гувернерства Црне Горе, која поседују горе наведене хартије од вредности, а које се хартије од вредности, из било ког разлога, сада налазе на територији било које од наследилих држава, треба да се благовремено побрину да ове прибаве у циљу предаје Банци д Италија, филијали на Цетињу и то најкаже до 22 о. мј.

Американци не желе да се боре за британске интересе

Једна позната северноафричка ревија објавила је чланак о тешком развојном положају измјеру Москве, Лондона и Вашингтона. Рече овде, Ми Американци нијесмо сви споразумни како и зашто су нам наши управљачи наметнули овај рат, али уједно и стари смо ипак сви сложни, а то је да се ми, драги енглески другеви, сигурно не бојимо да азијско царство. Ове ријечи, толико тешке у својој искренности, учинише нам се сувишним, али свакој срећности је потребно да би се избегле опасне изјаве. Ако се ваши стратешки план истраживачко везају је у очувању вашег царства, некако тако ће ваши управљачи бити и на крају доћи у ситуацију са непосредним изгубом живота. Умало је којем хобзаста од држте на ногма такмичења дојинијаша царства, отаџина, а тога фронта није много значајно, али за нас и за Р. не само да је извршено значајно него је исто тако и извршено хитно. „Реза“ за закључак свиједошћу рече: „Окните се, британци, давања преведеног значења у вашем царству. Ако се ви дозните да га покушате спасавати на рачун Сједињених Држава и других савезника, најожиште се ризику да изгубите рат“.

Према томе — коментарише лист „Шефр Ур Блат“ — Сједињене Државе су повеле овај рат да би отеле Британија један део њиховог царства, када оно буде стављено на добит.

Мудре изреке

Пред бојом је све дијево, добро и право. Само једна провала од је ово неправо, а оно право.

Хералт

КАПЕТАН И БАРАЈАКТАР

ЈОКО ПОЛЕКСКИЋ

(1858—1915)

Рођен је у Дробњакама 1858 године, свршио је основну школу у манастиру под Малишком и од непуних 17 година добровољно учествовао у херцеговачком устанку под вођом Неком Па-

вловићем. Прво ватрено крштење доbio је на Горанском, где је ухватио живог непријатељског војника. У другом боју на Муратовици био је у групи јунака, која прва стиже до непријатељског топа, те зароби и њега и његову послугу. Учествовао је у свим борбама, које су до објаве рата водиле хрбр доборолане и усташке чете, и свуда се одликовао енергијом и хрбршћу. 1876 године по објави рата учествовао је у одбрани града Мостара дошао до Коњачке ћуприје на Неретви. На Бишцини се налази у авангарди, која се туче са Муктар-пашиним војском. Хрбр се борио у бици на Вучјем Долу и ухватио неколико непријатељских војника, међу којима и једног бимбашу, којему је одузео сребру сабљу и предао је Господу. Борио се против Сулејман-пашине војске у Дуги, око Никшића, Острога и у Беопаљима, а учествовао је у боју против Африз-пашине војске на Јеверима, где јуначки свети брата, који му беше догинуо на Острошци Гредам. Борио се при опсади Никшића, а при опсади Бара био је у оној групи јунака, који су подишли безмалу да прекину непријатељу воду. И при освајању Улича, Хаја и Некаја истакло се учучем делом, те га кова упознаше и поставља најпрве за барјактар, а дошавши за капетана и дарива му ханџар чувеног кирилкијког јунака Ферата Људе, па онда други златни ханџар и сабљу. Одликовао је најрешим одликовањем за хрброст: Обилићом медаљом, Руским геозелиним крстом св. Ђорђа, једним од 38 крстова, што их је руски цар Александар посто да је подиље ујединојинијим црногорцима вилицима на рату са Турском, медаљом за хрброст, Даниловим орденом, златном медаљом и осталим орденима и медаљама, којима су одликовани за хрброст црногорски јунаци. У свјетски рат 1914 посто је добровољно, иако је већ био зашао у године и учествовао у борбама, које је његов баталион, у водно на херцеговачком фронту, у септембру 1914 његов баталион прешао је у Санџак војску, која оперишасе у Босни. 26 септембра у боју на Гласинци тешко је ранен, а последње двојесечног ижењена, на novo се врати у баталион, када баталион беше доbio наређење да код Доње Стрмиче пређе Лим и да се појави у боју и позади непријатељу, који око Рудог вођаше борбе са нашом Лимском дивизијом. Пошто немаше средстава за прелаз, стари херо, да би показао војницима да за добру војску нема препреке, нагови свога коња у одикне набуљали Лим, и прелазна га. И крајем 1915 године, када непријатељ

ОГРАНИЧЕЊА ОТНАЗА ЗАКУПА

Садашње ратне прилике, које су и обилне и тешке, налажу да се свака наје тамо где се атеатко. Живот се не развија нормално. Привреда је, и поред свих мјера у циљу њеног активирања, у опадању; прихода појединачно су знатно смањени. То стање врши своје реперкусе на све гране народног живота.

Да би се становништву, а нарочито сиромашним редовима, изашло у сусрет, предузет је читав низ привредно-социјалних и законских мјера у виду правних ограничења у погледу располагања појединим правним и економским добрима. Такав је случај, поред осталог, и са питањем отањивања закупа над становима и пословним просторијима. У овом погледу ограничења су закупавањим, па били они кућевласници или лица која „преотдају“, јер се сматра да су они ипак у бољој ситуацији него велики број сиромашних кирајџија.

О наредби о продужењу уговора о закупу над становима и пословним просторијима, која је издата 10 октобра 1942 и која важи до 31 маја 1943 године, писали смо раније, посматрајући је са правничког становишта. Утврдили смо да она, поред добрих страна, има извесних елемената који би могли — ако се на вријеме не исправе — осуетити постављене њеног циља. Такав је елемент и чиненица да је као отказни разлог узета повреда уговорних клаузула, сем клаузуле о забрани издавања у закуп. Уговором се може утачити право отказа за неограничен број случајева, па и за обичне ситуације. Ако се овакви услови да свака повреда тих и таквих уговорних обавеза може да служи као разлог за отказ учини закупнику од стране закупавања, онда, заиста, кирајџијама не би била пружена никаква заштита од самовољног друштвено ситуираних елемената, већ би били остављени на милост и немилост кућевласника, односно закупавања, и не би им ништа помогле друге законске каузеле. Види се на текста предметне наредбе да је нап извршио увидао потребу ограничења закупавања у праву отказивања све док трају оване тешке и несигурне ратне прилике, па је због тога и набио разлоге за отказ, са тежињом да ограничи закупавање у праву отказа, а не да им пружи могућност да откаже врше по милој вољи. Али, и поред те тешке, закупавањима је — бар што се тиче уговора закључених до ступања на снагу предметне наредбе, а тих је уговора огроман број — пружена могућност да готово неограничено отказивање самим тим што је у ред отказаних разлога стављена одредба да се може отказати због повреде уговорних клаузула. У општем је интересу и а осјетљиве правнице и гаго legis саме предметне наредбе до захтијевају, да се та одредба укине, јер се њено одржавање не може у данашње вријеме признати никаквим оправданим развојима.

Наређење се потреба да се подликом писане наредби и уређи, питања свестранје провентилирају и продискутују, како би се нашло што боље социјално решење, а нарочито како би се томе решењу дала годнија правна форма, како би не омогућила извршавање постављених прописа, нити осуђивала циљ који доносила правних прописа жели да постигне.

Грађани! Ублажите тешко стање најбољима давањем прилога за зинску помоћ.

Покушаваше да преко Мојковца продре у старе границе Црне Горе, тукао се стари јунак са оним истим младењачким еланом, са којим се прије пуних 40 година тукао са Муктар-пашиним војском на крвавом Вучјем Долу. У томе очажном хрању на Мојковцу паде овај неустрашив херо 25 децембра и тако одужи свој дуг отаџини онако како додикује јунаку и Црногорцу.

(Алиапа-шоветски)

ВОЈНИ УРЕД

Гувернерства јавља:

Његова Екселенција Гувернер одредио је да се изврши бесплатна подела намирница сиромашнијим породицама погинулих и ранених са да рад неспособних Црногораца, наспиралих у борби против комуниста. Овом племенитим мјером користиле се око 4.000 лица. Његова Екселенција Гувернер доноси је упућују да на 11 новембра, на рођендан Његовог Величанства Краља и Цара Виктора Емануела III, узвишеног примјера владара остваритеља више друштвене правде.

Обнављање рада Народног позоришта на Цетињу

Италијанске власти су од самог доласка у Црну Гору показивале нелије интересовање и разумевање за рад јединог позоришта на територији наше земље, цетињског „Зетског Дома“. Ове године стављена су на располагање велика новчана средства ради спровођења радова око реновирања и преправа позоришне зграде, при чему треба напоменути да је „Зетски Дом“ први пут после 1931 године окренут и молован. Сем тога обраба је у преграђивању највећа пажња на техничке захтеве модерне позоришне — у границама сада могуће — тако и на удобности позоришне публике, којој је стављена на располагање уређена гардероба и бифе. Иако је позоришта трупа у свом садашњем саставу јако непотпуна, ипак је под вјештим вођством током прошле сезоне показала да је на висини свога задатка, што је наишло на одобрење не само цетињске јавности, него и мјеродавних власти, које су у знак признања ишале уметничким у сусрет повећањем њихових плата.

Сјутра 14 новембра 1942 г. обновиће Народно позорште свој рад у реновираној згради, при чему ће се на отвореном приказивати новата драма „Грађански смрт“ од Павла Бакомети. За прво тромјесече рад извршен на март репертуар, у који су ушли следећи комади: „Париска сиротиња“ драма од Брибарера и Ниса; „Мајин благослов“, мелодрама од Екери; „Сурница и шубара“, комедија од Ило Поповића; „Ревизор“, комедија од Гогоља; „Лакм мушкарчиња“ комедија од Пам-Варабаса; „У долини“, драма од Ангела Куимера; „Крчмарица“, комедија од Карла Голдмана; „Хасеа агиница“, драма од Милана Огривића; „Црквени миг“, комедија од Николе Фодора, и „Мала Бирга“, комедија од Арналда Фракаронија. Прег тога настојеће се приказивати неки комади донаједна писца, а понављати се и приказивања, која су прошлог години имала веће успјехе. Дјец позориште, које је прошле сезоне почало велику активност пожељно завидан успјех, наступити и ове сезоне редовно са двије представе мјесечно.

Стварање турског парламента

Претседник турске републике Исмет Имени је пријетом отворена сесије велике народне скупштине, након што је изаство деликатни положај у којему се Турска налази услед рата, и јавио: „Турска ће стриктно и лојално задржати своју оријентацију унутрашње и спољашње политике познатој цијелој свјетској. Турска ће остати вјерна својим обавезама и пријатељствима, набађавајући свако повремено и вадне намјере према иностраним земљама, и наставити провођење своје политике националне независности“. Претседник турске републике изјавио је опасност коју представљају манифестације и ставови који могу да ослабе моћ земље, и осудио је активност спекуланата на пољу исхране.

ЕНГЛЕСКА ИАО СЛАЗЕНИЦИ

Енглеска је из прошлог свијетског рата изашла као господарница свих свијетских путева и сировина, и као неограничени диктатор не само над својим непријатељима, него и над савезницима, који су се сви одрекли ишли прерадени. Прерадени су били не само велики народи, као нпр. Италијани, него су се и они ситни нашли на цијелу. Арабљани, који су под вођством пуковника Лауренса подигли устанак у пустињи, добили су у награду за то јеревску власт над Палестinom. Индуси, којима је био објављен доминиконски статут, добили су поштовање британског режима. Грци су били гурнути у скупно плаћени рат против Турске. У монархијским државама створеним из версајским споразумом био је унутрашњи напон тако велик, да се с правом рачунало с тиме да се таквим државама без икаквих потешкоћа може владати из лондонске филијале у Женеви.

Многи трогови воде из пелине старог лава, а ниједан не води у ну. Сваки народ, који се повезао с Енглеском, морао је то платити својом добром, својом крављу и слобом. Али Енглеси, рачунајући са забављивошћу људског рода, покушавају да опет побуне све народе тобоже у име неке европске, па чак и свијетске, слободе. Сви они народи који су се већ били везали за Енглеску жртвовањем, требали би сада опет дају и посљедице на кошку ставити своје гледе жиноте. Тако је Кокс недавно упутио опел амбасадорима, које је његова отаџбина гурнула у пропаст, да се одају „подземном рату“. Министар ваздухопловства Синклер био је јаснији и затражио вршње саботаже против окупаторских снага. А Иден је у једном говору, који је одржао прије неколико мјесеци, ашао тако далеко да је изјавио увјереност да би чак и саме осовинске народе могао подићи у борбу на страни Енглеске.

По енглеским тежњама требала би Европа сама себе освојити за Велику Британију, онако као што су се ажури сам освојиле толике земље током њене нимало славне историје. Али овај пут је Енглеска прије испирала и изадала своје савезнике, него што се то раније догађало. И тако сама Енглеска лижи данас на неког испрљеног савезника, којеу претстоји у скорој будућности потпуни слом. Јер сада се безмало цијела Европа подига против ње. У Индији је народ дида оружје против британских насилника. На Блиском Истоку врење арапских народа постаје све јаче и јаче, а у Источној Азији је сјај јапанског сунча већ дано спремно ошн грабежињом британском лаву. Остаје посљедња нада, која се полаже у Стаљина, ваљдег британског савезника у Европи. Али и та сваки даном опада,

ДНЕВНЕ ВИЈЕСТИ

Чај

Пригодом рођендана Љ. В. Краља и Цара, Супруга Љ. Е. Гувернера приредила је чај на који су позване то своје из отменог цетињског друштва.

Врховни шеријатски суд ва Црну Гору

Прогласом Љ. Е. Гувернера установљен је Врховни шеријатски суд у Пљешљу под чију мјесну надлежност спада цијела територија Црне Горе. Суд се састоји из претседника и 2 судије и секретара. По потреби се могу постављати и судије помоћници. Цијело ово особље именује Гувернер.

Закон о експропријацији маминијен

Прогласом Љ. Е. Гувернера експропријација за јавну народну потребу вршиће се декретом Гувернера, против кога нема жалбе, а експропријације за војне сврхе вршиће војне команде. Накнада за експропријацију одређује се пријатељском нагодом између власти и власника. Ако се не сложе, накнаду одређује комисија од 3 члана. Жалбе се подносе у року од 10 дана, а против одлука комисије у року од 30 дана Гувернеру, ради дефинитивне одлуке.

У року од 10 дана депоноваће се на име власниково висина накнаде код Банке Италије. Власник експроприраног добра дужан је да само једном штетанца у Службеним новинама Црне Горе и у „Глас Црногорице“ са описом добра укратко, одређеном накнадом и да је изјавио жалбу или не. Лица која имају неко право на експроприрано добро или неко потраживање према власнику, треба да у року од 30 дана поднесу свој захтев Биланци Италије на Цетињу. Тек послије свих потребних процедура, накос не се исплати.

Унапријеђен

Бар: Еминовић И. Хаки, шеријатски судија.

Постављени

Цетиње: Грујић М. Јоко, за директора учитељске школе; Арчић Л. Бо-

и и Сталин је — како изгледа — јасно увидио чему се може надати од Енглеске. Биће да је прелистао историју те своје дичне савезнице, и у њој нашао на славно писмо, које је краљица Елизабета упутила свом љубимцу Есексу приликом поласка британске флоте на Кадикс, а које гласи:

„Свемогући Боже, управљајући светом на свијету, Теби се позивамо молимо: буди нам наклоњен у овоме дјелу и дај нам победу за увећање Твоје славе и безбједности државе, а штедићи што више енглеску краљ!“

сиља, за служитеља дневничара Женск: занатске школе; Мартиновић П. Света, за служитеља дневничара при Цетињској Гувернерство; Тодоровић Љ. Зорка, за заменика дневничара при Окружном суду.

Бар: Леквић М. Милена, за учитељицу Женске занатске школе; Колашин: Поповић М. Душан, за среског начелника.

Наставници-це најближе

Примљени у привремену службу од 1. октобра 1942 до 30. септембра 1943 год., добили су ова мјеста:

Цетиње: Крунић Љ. Ана, за секретару учитељске школе.

Будва: Вујић Р. Василије, у грађанској школи.

Подгорица: Милевић М. Мирко, додјељен среском школском надзорнику; Чукић М. Мирослав, професор, у гимназији; Драговић М. Стојан, професор, у гимназији; Милошевић П. Богдан, професор, у гимназији.

Биризар: Бурановић Р. Душан, у грађанској школи; Брачар М. Букашић, у грађанској школи.

Никшић: Барјактаровић П. Гаврило, суплент, у гимназији; Пешаљ О. Саво — Сомина.

Даниловград: Секулић Ј. Широ-Курбова; Војводић М. Росна, у женској занатској школи; Војводић Р. Мирко, у гимназији.

Колашин: Меденица М. Драго, за секретара у гимназији.

Андријевина: Стјепановић М. Драго, при надзорништву; Зоњић М. Јагода-Хан Гаранчића.

Шавине: Церковић В. Милан, Берање: Васовић Љ. Милош, професор, у гимназији.

Бијело Поље: Лазаревић М. Загорка, у женској занатској школи.

Пљеша: Леовац Р. Обрад, професор, у гимназији; Леовац Љ. Драгослав, професор у гимназији.

Пријепље: Ракочевић М. Катарина, професор, у гимназији.

Сјеница: Поповић А. Јован, у грађанској школи; Нулафић Р. Вукман, у грађанској школи.

Премјештени

На Цетиње: Вујковић С. Гимгор, учитељ у Шестини; (Бар): у Жупу Добруску.

У Подгорицу: Ђиновић М. Јованка, учитељица у Богетињима (Никшић), у Голубице (по молби); Ракочевић Љ. Вељко, суплент гимназије у Колашини (по молби); Јовановић Павлешић Паула, учитељица у Голубици, у женској занатској школи (по молби); Костић М. Јован, учитељ у Озринићима (Никшић), у Ђидимарску школу (по молби).

Отпуштени

Берање: Цемовић М. Милоша, учитељ.

НАРОДНО ГОСПОДАРСТВО

Јесења обрада бајтешке земље

Послије посрпне плодине у бајтешкој се бајтешка земља оставила преко зиме прелуштена самој себи, него треба још прекопати још прије наступанја зимских мразева и оставити овако прекопану преко зиме у зимском угару, као што се то чини и на пољима. Овај рад прекопанава бајтешке земље назива се рилање бајте.

Рилање је један од најчешћих послова у врту, те се врши на тај начин, да се сва непосијана, односно незабрањена врта земља прекопала на дубину од једног ашова, то је на дубину 25 до 30 см. Правилном се тај посао обавља у јесени, само у рјетким случајевима до краја зиме. Прерљана земља не успијева се, него оставља у грудина, да ју зимски мразови прераде. У прерљене се прије самог сјања прерљана земља још једном, али плитко, прекопала и за сјетву устави.

Код рилања се земља преравље тако, да дође доњи слој на површину. Да се може земља преравити и правилно рилаћи, најприје се, док се почне са рилањем, изабаци земље за један или два ашова у страну, те се тиме пусти пред собом јарак, у којем се ашовом дигнуће земља преравља. Ако се код рилања налазила на камен, исто се уклања са парцеле, такође коријење корова, једноко се изравније сва неравна мјеста.

За рилање треба и добар ашов, јер без ваљаног алата, нема ни ваљаног рада. Са ваљаним ашовом се тежио и лоше ради. Уштеда код набајке вјетиног ашова од жељезног лима у облику тркута или полукруга је само привидна, јер се тај брз истроши и рад са њим лош је. Подесијни је ашов од лигеног гвожђа, по можности четвртастог облика, јер је рад са њим бољи и правилнији, ашов је чвршћи и због тога дуготрајнији.

Поред рилања изводи се и бајташа и риголане. То је рад прекопанава земље на дубину два ашова (50 — 60), у два слоја, као што се изводи код засађивања винограда. Користи који постављава рилањем налик су користица који постижемо на пољима, дубоким јесењим орањем (дјелство зимске студени провјетравања, сакупљање зимске влаге), а са риголане се исте још појачају, уз то се риголане земљиште и много боље и једнакојерније вагрияше, што је врло погодно развитку вртних усјева. Зато се риголане чешће примјењује у бајташа, али се оно мора безусловно извести онда, када је подигаће нова бајташа, те се извршити мора безустаније у јесени пред наступанјем зимских мразева.

Иж. Н. В

ПОДНАСТАК

Кроз твоје село...

На дну долине, под бријегом, још блиједом мазлом обоманјено, наставља се твоје село, у касно јутру, свој муји јесеним ноћни са.

Пројурјо само... Но ипак не спавало како очима душе испитује сваки далеки пошак, свако стабло, сваки кров, тражећи тајанствено обмјелје, што си ти давно, санарећи о твојој срећи, посипала не знајући ни за кога.

Пројурјо само... Но ипак су ме осјећања твога села пресрела на једном коку, обуела, ополела свежином свог младеначког анаоса и — саливише се са мојом ожедњомом чужном растанка — пригушено и нечујно трпху припаљива за тебе много, много толих поздравла.

Све се твоје тебе сјећа, све те зове, жуди и воли: сунце, јер си му украдала златни сјај и орубила твоје велике очи; хладовина, јер њена летина свежиња одише твојом младеначком слатком живањашћу; стабла, древна и млада, јер си ромор прољетних листића у свом гласу прелетила да њиме ваволиш и одбијеш оног ко код тебе

запроси, сашљен дражиња, утјече и љубави; ноћ, јер си из сребрног мјесечевог сјаја салела мекамо клупку дневних снова, које његујеш у твојој интимној самоћи, градећи од њих бајну кућу среће и живота. Све те се сјећа и воли, јер је из сваког твог покрета и миги, као брљави сребрни вртук, изишла, изчула и развјетрала се провира, млнина твог неселог изараза читавом околином, која још данас носе твој жиг. Све се, срећо, сјећа, па и ја...

Пројурјо само... Повијетарац ме је постојано пратио, кивањајући, као крава јек, твоје име... Срећом сам сакривао твоје успомене младе. А село се је губило, нестало... Како је живот крути!... Јурно само... Тако ће све, па и ја, нажалост и ми...

Као посљедњи поздрав за тебе једна лакокрла птица прелетила је напад пул, пошвише мене и својим чврстојом још једном поновила пригушено и плашљиво: не заборави... не заборави...

А ја сам јурно даље...

Јанко

Ноћ без звијезда

(Новеца)

Дјевојчице, ноћ пред собом твоје очн мислико у лане, пуне мисли и слатких ишприцања. Могоа би ти говорио, ја тебу: да се не треба да буди декишто у утврћо и, говориш, могоа би ти рећи ствари које би ти навјеле зло.

Могоа, дјевојчице, све оно што ћу ти рећи ништа није. Ништа није, не можеш да ти докаже да је тако: ни један твој рист и једна ријеч. Могоа је то само моја мала млада ријеч рођена у једном сумраку туге, у бијелом сјеништу удаљеног, али могоа је рјешено у безмалом срцу, које свакодневно рад одлукује далеко од жељених врата бајташа, као који једнаквј бура кад хоће да изиђе из врата ваљкег ристашког туга.

Могоа још није, али би могоа једнога дана бити оно што хоћу да ти кажем. И само зато ти пишем.

Ти си као и ја, једна сковаца неварна и сезувална. Пази се, мало, своје пригоде. Знаш да је живот дјелан, а младост пролази и да је вјечна чежња која нас води радости.

Смијеш ми се. Зашто те смијеш? Зар разумије моју постелу или користан један трепутек мого укор? Кад те гледам у очи, а мој поглед је медал, пролази лако бијелом твојим лици и а земље се губе, као свијетлост, које се топе у море.

Ти си као и ја, једна сковаца неварна и сезувална. Пази се, мало, своје пригоде. Знаш да је живот дјелан, а младост пролази и да је вјечна чежња која нас води радости.

Вјеруј ми ипак, не треба узимати оно што послије постаје бескрајна бол. То ти каже она! ко је постао ваљди песник пролазећим животним путем горким и мучним.

Све ми се донела код тебе: твој глас, твоја ријеч, твоје село, твоја бајташа фигура. Дочекал сам неки пут — допусти да ти појерим — до граница искушења. Говорио сам тада себи:

Зашто је не послушао? Зар не видиш нема пожељна твој? Загри је, осјетише избојке њене парфе. Неће побјећи; прасиоше своје лице уз твоје и пустише се аволати као анђео, кутећи.

Не могу и теби казати. Не смијемо се кода, дјевојчице. Ниша би љубав била као ноћ без звијезда.

Не би ти могоа учинити ништа до зло. Не би ти могоа оставити ништа до бол. Кад бих мого, одвео би те собом. У град сунца, као своју жин. Ја бих хтео рећи: Ох, ти не знаш да умиш да ја процијета од радости љубав једно жин.

Не могу, дјевојчице. Знаш ли да постоји једна друга слатка слобода, далеко, која ме очекује? Лијепа је, млада, и ја је волим; извајерише. Њена душа је савјетла као зор; поклопила је ме младост, пошљивајмо, једног дана кад сам био сам и загубљен. Од онда је добио савиш мој живот, онда је одлучио мала судбина.

Не се смијеш да уверишме, чак ми мишљу, ову обору аванау жин. Било би као погорта маглом таковог немог свијетлу душу. Устао би за умиш да ја нећу да те оставим, пошто би провала на лику — она која чини у мом срцу, моју вискост.

За то, дјевојчице, молила те, не смијаш се више. Ида далеко од мого пута, иди за

Посљедње вијести са разних бојишта

Италијанска и Њемачка ваздушна флота успјешно нападају англо-америчко бродовље у водама Сјеверне Африке

ИТАЛИЈАНСКИ БИЛТЕН БРОЈ 901
ОД 13 НОВЕМБРА 1942-XXI

Главни стан италијанских наоружаних снага јавља:

У Француској и на Корцици настављају се унапријед одређени покрети наших трупа. Заповједник француске флоте на Средоземном мору и главни командант обалске одбране у Тулону изјавили су свечано да ће бранити француску ратно бродовље и тврђаву Тулон од сваког напада англоамеричких сила. Фирер и Дуче дали су стога наређење да предно око тврђаве Тулон не бује запосједнут од стране италијанско-њемачких трупа.

У Марсарици су британске блициндре јединице обновиле моћне нападе. Ваздухопловство је више пута гађало из митраљеза и бомбама непријатељске колоне.

Италијански ваздушни торпилери и бомбардери нападали су у заосталим таласима англоамеричке формације бродовља у заливу Бужи, постигавши нове резултате. Торпедом су погођени и тешко оштећени: једна крстарица типа „Лендер“, један велики контраторпилер и два брода, од којих један од преко 10.000 тона. Један трговачки брод, напаварен муницијом, погођен је, те је одлетио у ваздух. Друга два брода, погођена бомбама, запалила су се, док су и лука постојења такође знатно разорена.

Мајор Карло Емануеле Бускјала, који је у тој акцији предводио своју славу групу ваздушних торпилера, и прешао овом новом побједом 100.000 тона потопљеног непријатељског бродовља, није се вратио у базу. Два друга наша авиона нијесу се вратила. Оборен је један британски авион.

Њемачки ваздухопловни одреди извели су успјешне нападе на противничко бродовље у алжирским водама, потопивши један транспортни брод од 10.000 тона, погођених двије крстарице и три контраторпилера, те оштећивши многобројне друге трговачке јединице, од којих су неке експлодирале.

Једна наша подморница, која је учествовала у операцијама код обала француске Сјеверне Африке под командом капетана Паскуале Ђилиа, потопила је само у једном нападу два непријатељска трговачка брода од укупно 25.000 тона.

У скорашњим напади на Сардинију изгубио је непријатељ, према својственом признању, 19 бомбардера; у ширини обале нађени су многи остаци.

Источни фронт

На Кавказу воде се главне борбе на сектору Алагура, узимајући све жељешки карактер. Сјеверозападно од Моздока уништен је један совјетски коњички пук. Код Туапсеа наставља се методично напредовање њемачких трупа, које су освојиле многобројне нове доминантне положаје. У Стаљинграду су јуришни одреди савјалали непријатељски отпор у новом блоку зима аграда. На источној обали Волге уништили је њемачко ваздухопловство многобројне совјетске артиљеријске положаје. Болшевици су покушавали да на та мјеста довуку нове тешке оруђе, али их их је томе спрјечила поновна акција оборишваача.

На доњем сектору покушавао је непријатељ у ише наврата развијати противнапада и прелази преко ријеке, али су се све те акције сломили о снажном отпору италијанских, мађарских и румунских трупа. У предјелу извора Двине бомбардовале су њемачке ваздухопловне формације болшевишке припарне положаје.

Јуришни одреди равориши су сјеверозападно од Вороњежа изјавили број непријатељских утврда. На централном и сјеверном сектору фронта наставиле су моћне формације борбених авиона континуиране нападе на непријатељски промет снабдијевања. Разорене су жељезничке станице које су служиле за итнзивици промет. Погођено је више возова и складишта провијанта.

На сјеверном и југоисточном сектору Именског језера и у лењинградској зони бомбардовали су њемачки борбени авиони више жељезничких станица.

У централној зони Аунуске превлаке потерале су финске трупе непријатеља, којима је било успјешно да продре међу финске положаје. На једном другом сектору сломили су финске трупе један слабији совјетски напад.

Један совјетски ваздушни напад на Хелсинки проузроковао је 45 мртвих и 120 рањених међу грађанством.

ЊЕМАЧКИ БИЛТЕН ОД 12 НОВЕМБРА 1942-XXI

Фиреров Главни стан јавља:

На Кавказу развиле су се код Алагура борбе великих размјера. На сектору код Туапсеа освојено је више значајних планинских врхова. Борбени авиони напали су положаје, жељезничка постројења и аеродроме на обали У Стаљинграду су јуришни одреди у жестоком јуришима потерали непријатеља из нових група кућа. Артиљерија копене војске и противавионарска артиљерија ваздухопловства потопиле су на Волги 5 великих бродова. У ваздушним напади тешко су погођени артиљеријски положаји и везе за снабдијевање источно од Волге. На Доњском фронту дошло је на сектору румунских трупа до локалних одбрамбених борби. Непријатељ је потјеран у борбама прса у прса. На цијелом источном фронту није било борбене активности сем јаких ваздушних напада на транспорт, логоре и складишта снабдијевања. Постигнути су велики резултати. Напад на један значајан саобраћајни центар изазвао је велике пожаре. Обалске батерије ратне морнарице разориле су са неколико пуних погодака једну подморницу у Кроиштатском заливу.

У Сјеверној Африци изазвао се њемачке и италијанске трупе у жестокој борби са огромним оклопним снагама на либијско-египатској граници. Њемачки ловачки авиони оборили су 5 авиона. Током дневних и ноћних напада ваздухопловства на англоамеричке јединице код Алжира погођени су бомбама великог калибра један носач авиона, једна крстарица и један велики трговачки брод. Друга бомбардована била су уперена против алжирске луке и једног аеродрома који су запосјели многобројни непријатељски авиони у самој близини града. У нападима изведеним у заосталим таласима потопљена су два транспортна брода од укупно 16.000 тона, а тешко оштећено 12 великих трговачких и путничких бродова. У истој зони погођени су један носач авиона, једна тежа крстарица и два контраторпилера. Сви авиони вратили су се на ових акција у своју базу. Њемачке подморнице су у напади на англоамеричке транспортне у западном дијелу Средоземнога Мора потопиле један транспортни брод од 19.609 тона, један транспорт од 12.000 тона и један теретни брод од 4.000 тона. Из састава једне формације ратних бродова, коју су сачињавали један носач авиона и стражарске снаге, оштећени су торпедом два ратна брода, међу којима један контраторпилер. Код Алжира је торпедован један попатни брод. У поморској зони код Кааба-белке погодили су подморнице торпедима један теретни брод и двије друге јединице из састава једног конвоја.

Непријатељски брод, за који је у бијелу од 11 новембра 1942 год. јављено да је оштећен у Сјеверном Атлантику од стране подморница, није боји брод класе „Квин Елизабет“, него је путнички брод „Квин Елизабет“ од 85.000 тона, као што јавља једна накнадна вијест о појединостама напада.

Борба кола и моторизоване трупе стигли су у зору на француску обалу Средоземнога Мора. Напредовање у Јужној Француској наставља се без инцидента.

Осовинско оруђе истребљује јединице англоамеричке флоте у Средоземном Мору

Јата борбених авиона и подморница постигли су нове успјехе у дневним и ноћним напади на англоамеричке поморске снаге и транспортне бродове код обала француске Сјеверне Африке. Борбени авиони запалили су једну крстарицу и оштетили бомбама једну другу. Сем тога погођено је више пута 8 великих трговачких бродова, међу којима и један путнички брод од 19.000 тона и један транспортни брод од 10.000 тона. Подморнице су потопиле један велики брод за транспортнавања трупа од 4.000 тона и оштетиле са два торпеда један транспортни брод од 18.000 тона. Сем тога разориле су једну корвету. Приликом једног ноћног напада на формацију крстарица под пратњом торпедовања су два ратна брода, од којих је један експлодировао док се понављае други није дало установити узрок густог дима.

Италијанске ваздухопловне формације нападале су са поновним успјехом противничке поморске снаге код обале француске Сјеверне Африке. Торпедима је погођен један носач авиона и два брода некели тонаже. Сјеверно од рта Бон је један италијански извиђач у добоју са два ловца оборио један од њих. У источном дијелу Средоземнога Мора погодили су италијански ваздушни торпилери један велики британски контраторпилер, те се видјело како је исти тонув. Израњени су ноћна бомбардована аеродрома на острву Малти. За посљедња два дана нијесу се пратили из операција 2 италијанских авиона.

Извршено је јак ваздушни бомбардовање Алжира и једног великог аеродрома у близини тог града.

Египатски фронт

На египатском фронту настављају се жестоке борбе италијанско-њемачких снага са бројно аналтно јачим непријатељем, који назире уза моћну припрему моторизације. Осовинским снагама је успјешно да под снажним непријатељским и итмском изврше своје претеруписивање. Током борби уништен је велики број британских борних кола и авиона. Тако су Битанци само између 5 и 10 новембра изгубили над Сјеверном Африком 27 авиона. Борбе се настављају на египатско-либијској граници.

Њемачке и италијанске трупе продире у неокупирани француски териториј

После упада англоамеричких снага у француске посједје у Сјеверној Африци, појавила се потреба јачег осигурања јужне обале Француске од сваке евентуалне непријатељске акције. Због тога су 11 новембра јединице њемачке војске прешле преко демаркационе линије, те су други одредил под заштитом ваздухопловства пребачени лађама на острво Корзику, које је одмах запосједнато. Све ове операције обављају се без икаквих инцидента, и уз најмирније држање француског становништва.